

Lekarz wobec aktualnej wiedzy medycznej - granice swobody wyrażania poglądów

STANOWISKO nr 2
KOMISJI ETYKI LEKARSKIEJ NACZELNEJ RADY LEKARSKIEJ
z dnia 22.10.2026 r.
w sprawie dopuszczalności prezentowania przez lekarza poglądów odbiegających od aktualnej wiedzy medycznej, w szczególności w odniesieniu do homoseksualnej orientacji seksualnej oraz możliwości podejmowania działań terapeutycznych ukierunkowanych na jej zmianę

Podstawowym obowiązkiem lekarza jest wykonywanie zawodu zgodnie z aktualną wiedzą medyczną, z poszanowaniem godności pacjenta oraz z uwzględnieniem jego dobra. Obowiązek ten wynika z podstawowych zasad Kodeksu Etyki Lekarskiej i znajduje szczególne odzwierciedlenie w art. 6 oraz art. 78 KEL.

Swoboda działań zawodowych lekarza, o której mowa w art. 4 KEL, nie ma charakteru nieograniczonego. Nie może być interpretowana jako uprawnienie do stosowania metod postępowania niezgodnych z aktualną wiedzą medyczną ani do przedstawiania osobistych przekonań jako uznanych ustaleń naukowych.

Komisja wskazuje, że zgodnie z aktualną wiedzą medyczną homoseksualna orientacja seksualna nie stanowi zaburzenia psychicznego. Nie jest również klasyfikowana jako takie zaburzenie w obowiązujących międzynarodowych klasyfikacjach diagnostycznych Światowej Organizacji Zdrowia. W konsekwencji przedstawianie przez lekarza homoseksualnej orientacji seksualnej jako choroby lub zaburzenia wymagającego leczenia, w szczególności w kontakcie z pacjentem lub w wypowiedziach formułowanych z wykorzystaniem autorytetu zawodowego lekarza, pozostawałoby w sprzeczności z obowiązkiem opierania wypowiedzi i postępowania zawodowego na aktualnej wiedzy medycznej.

Komisja wskazuje, że sama homoseksualna orientacja seksualna nie stanowi wskazania do leczenia. Brak jest naukowych podstaw do uznania działań terapeutycznych ukierunkowanych na zmianę orientacji homoseksualnej na heteroseksualną za skuteczną i uzasadnioną metodę postępowania medycznego. Wyrażenie przez pacjenta oczekiwania zmiany orientacji seksualnej nie zwalnia lekarza z obowiązku przestrzegania zasad etyki zawodowej, w tym stosowania metod zgodnych z aktualną wiedzą medyczną. Nie wyklucza to udzielania pacjentowi pomocy psychiatrycznej, psychologicznej lub psychoterapeutycznej w związku z doświadczanym cierpieniem psychicznym, trudnościami emocjonalnymi, konfliktami wewnętrznymi czy innymi problemami zgłaszanymi przez pacjenta, traktując każdą zgłaszająca się do lekarza osobę w sposób indywidualny. Celem takiej pomocy powinno być rozpoznanie i łagodzenie rzeczywistych trudności zdrowotnych, z poszanowaniem autonomii i godności pacjenta, a nie zmiana jego orientacji seksualnej.

Komisja podkreśla, że Kodeks Etyki Lekarskiej nie wyłącza możliwości prowadzenia przez lekarzy dyskusji naukowej, przedstawiania hipotez ani krytycznej oceny aktualnych poglądów medycznych. Krytyczna debata stanowi naturalny i niezbędny element rozwoju nauki.

Jednak wypowiedzi lekarza dotyczące zagadnień medycznych, zwłaszcza kierowane do pacjentów lub opinii publicznej, powinny odpowiadać wymaganiom określonym w art. 78 KEL. Przedstawianie

stanowiska odmiennego od aktualnych ustaleń naukowych wymaga zachowania rzetelności, wskazania podstaw merytorycznych oraz wyraźnego odróżnienia osobistego poglądu lub hipotezy od wiedzy medycznej o potwierdzonym charakterze.

Samo przekonanie, że określone stanowisko naukowe zostało przyjęte z przyczyn politycznych lub światopoglądowych, nie stanowi wystarczającej podstawy do odstąpienia od aktualnych standardów wiedzy medycznej.

Wolność sumienia lekarza oraz poszanowanie autonomii pacjenta pozostają istotnymi wartościami chronionymi przez zasady etyki lekarskiej. Nie mogą być jednak interpretowane jako podstawa do odstępowania od obowiązku wykonywania zawodu zgodnie z aktualną wiedzą medyczną. Autonomia pacjenta nie oznacza obowiązku stosowania przez lekarza każdej metody postępowania, której pacjent oczekuje, niezależnie od jej skuteczności, bezpieczeństwa i uzasadnienia medycznego.

Komisja Etyki Lekarskiej stoi na stanowisku, że wolność wypowiedzi, swoboda działań zawodowych oraz wolność sumienia lekarza nie uchylają jego obowiązku opierania postępowania zawodowego i wypowiedzi dotyczących zagadnień medycznych na aktualnej wiedzy medycznej. W świetle tego obowiązku nie znajduje uzasadnienia przedstawianie homoseksualnej orientacji seksualnej jako zaburzenia psychicznego wymagającego leczenia ani proponowanie działań terapeutycznych, których celem jest zmiana tej orientacji.

Powyższe stanowisko ma charakter interpretacji ogólnych zasad Kodeksu Etyki Lekarskiej i nie stanowi oceny konkretnych wypowiedzi lub zachowań określonego lekarza ani rozstrzygnięcia w przedmiocie jego odpowiedzialności zawodowej.